

Nowa podstawa programowa języka polskiego dla kl. IV–VIII szkoły podstawowej

Podstawowe założenia, filozofia zmiany
i kierunki działania

Autor: dr hab. Andrzej Waśko

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

» podstawa
programowa 2017

Dobra
Szkoła

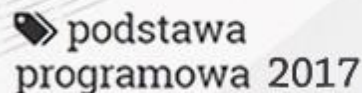
OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Rozwój indywidualny ucznia i wprowadzenie do kultury polskiej

„Zakres znajomości języka ojczystego i sprawność w posługiwaniu się nim ułatwia przyswajanie wiedzy z innych dziedzin (przedmiotów) i jest dla każdego ucznia podstawą sukcesu szkolnego”.

Źródło: Załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r., poz. 356). Tekst rozporządzenia dostępny w Internetowym Systemie Aktów Prawnych:

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20170000356>

Rozwój indywidualny ucznia i wprowadzenie do kultury polskiej

Język polski jest przedmiotem pełniącym kluczową funkcję w edukacji szkolnej:

Rozwój indywidualny ucznia i wprowadzenie do kultury polskiej

Rozwój indywidualnej osobowości idzie w parze z uspołecznieniem – człowiek jako jednostka może być sobą tylko w relacjach z innymi – samospełnienie człowieka jako istoty społecznej możliwe jest tylko we wspólnocie.

Rozwój indywidualny ucznia i wprowadzenie do kultury polskiej

Nowa podstawa programowa języka polskiego, nie zapominając o **indywidualnym rozwoju osobowości i zainteresowań każdego ucznia** jako jednostki, kładzie większy niż poprzednia nacisk na:

- **społeczny wymiar i funkcje literatury,**
- **wychowawcze funkcje języka polskiego** jako przedmiotu wprowadzającego ucznia w kulturę narodową.

Wiedza – umiejętności – informacje

Nowa podstawa programowa proponuje model kształcenia mający na celu **pełnię rozwoju osobowego człowieka** poprzez wyrabianie nowych potrzeb i nawyków kulturalnych.

W tym modelu kształcenia **umiejętności** pozostają jednym z elementów najważniejszych, ale **nie są już celem bezwzględnie najważniejszym ani jedynym**.

Nowa podstawa nie przeciwstawia też wiedzy umiejętnościom (kompetencjom). **Kompetencje i umiejętności** przekazywane uczniowi w nauczaniu szkolnym trzeba rozumieć jako **praktyczne zastosowanie wiedzy zdobywanej przez ucznia** w planowym i zorganizowanym procesie kształcenia.

Wiedza – umiejętności – informacje

W świetle nowej podstawy programowej języka polskiego **wiedza nie jest synonimem informacji.**

Wiedzę tworzą informacje:

- uporządkowane,
- zhierarchizowane,
- logicznie powiązane w ramach paradygmatu naukowego.

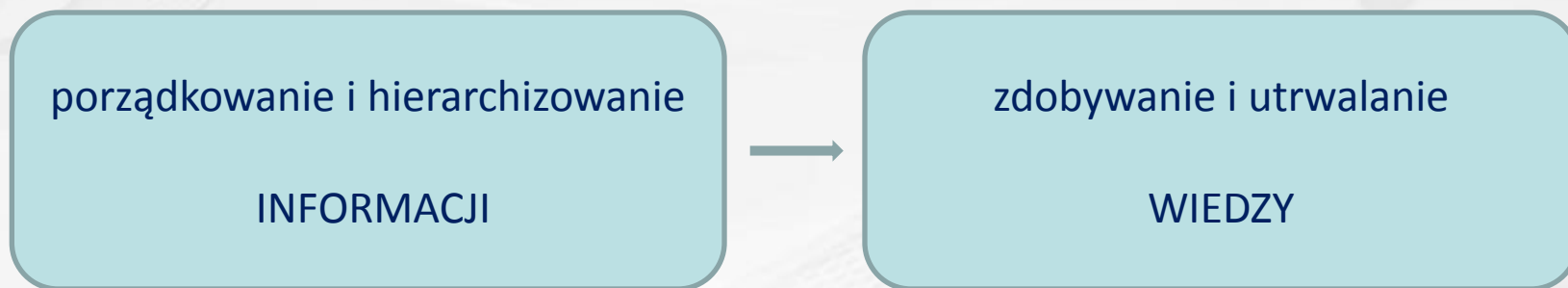
Nie zapominając o celach kształcących, nowa podstawa programowa przywraca należną wartość celom poznawczym nauczania.

Wiedza – umiejętności – informacje

Zadania szkoły w świetle nowej podstawy programowej języka polskiego w kontekście wiedzy – umiejętności – informacji:

- zapewnienie uczniowi dostępu do informacji,
- organizacja złożonego procesu przekazywania wiedzy uczniowi,
- organizacja złożonego procesu samodzielnego zdobywania wiedzy przez ucznia.

Wiedza – umiejętności – informacje

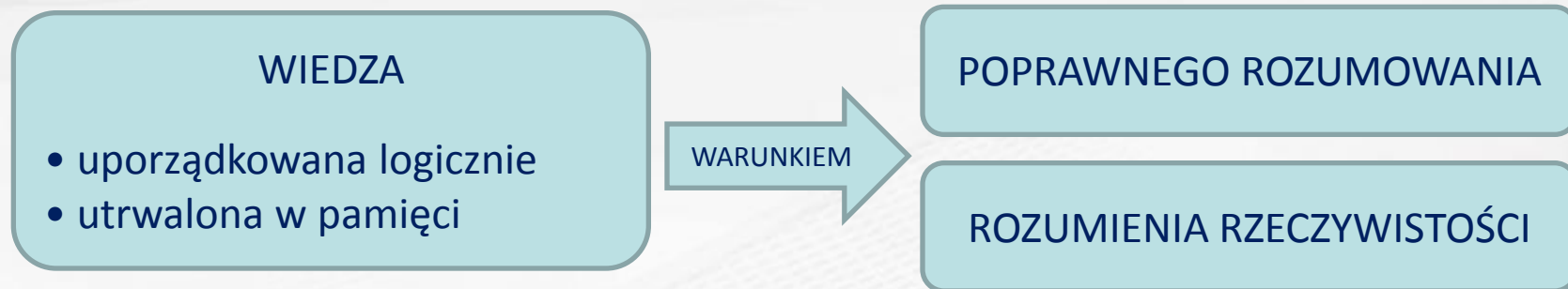

Kształceniu umiejętności uczniów w zakresie porządkowania i hierarchizowania informacji służy wprowadzenie do nowej podstawy programowej języka polskiego elementów nauk podstawowych, np.:

- **poetyki** (w ramach kształcenia literackiego)
- **gramatyki języka polskiego** (w ramach kształcenia językowego).

Wiedzy tak rozumianej nie można też zastąpić samodzielnym dostępem do informacji, który w procesie przekazywania wiedzy jest tylko elementem uzupełniającym.

Wiedza – umiejętności – informacje

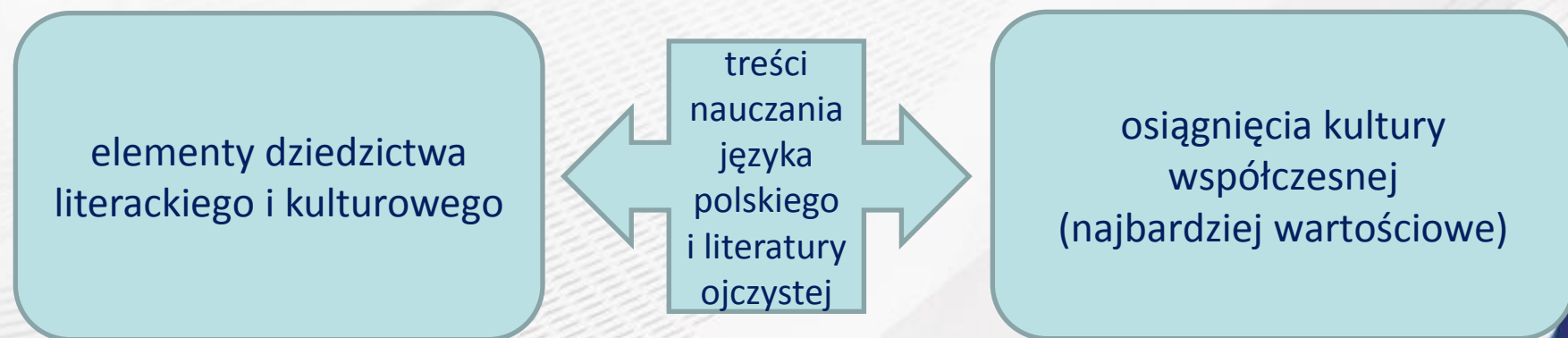

Tylko absolwent wyposażony w podstawową wiedzę i zdolność rozumienia rzeczywistości będzie się umiał oprzeć socjotechnicznym manipulacjom, a tym samym będzie odpowiednio przygotowany do roli odpowiedzialnego obywatela demokratycznego państwa.

Kanon i współczesność

Treści szkolnego nauczania języka polskiego i literatury ojczystej powinny obejmować (w odpowiednim wyborze i proporcjach):

- elementy dziedzictwa literackiego i kulturowego,
- osiągnięcia kultury współczesnej.

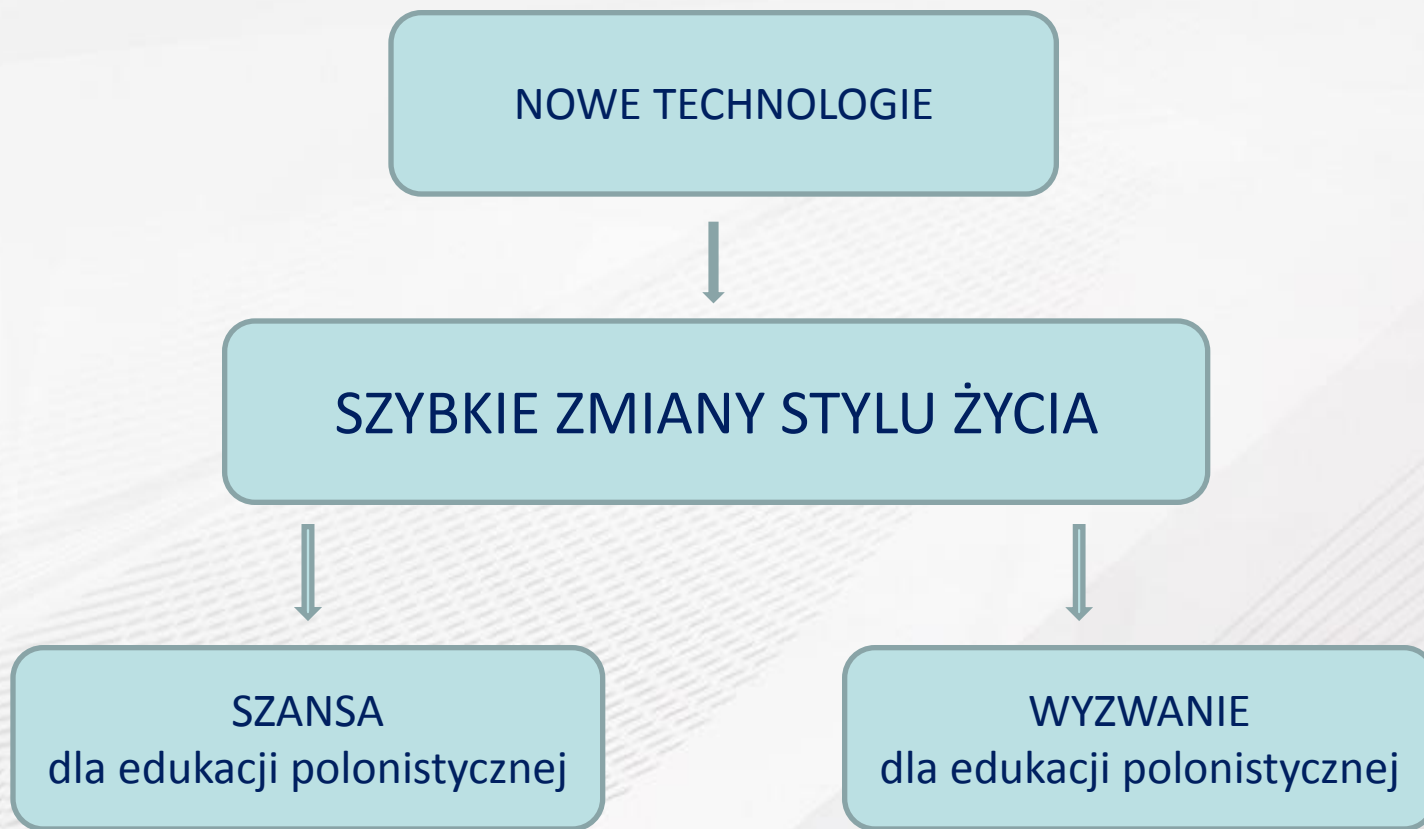

Kanon i współczesność

„Kultura nie rozwija się przez postęp i doskonalenie (jak to ma miejsce w naukach ścisłych), ale poprzez ciągłość i kumulację, przez ponadczasowe współistnienie, wchodzenie w dialog i dopełnianie się jej najdoskonalszych dokonań. Właśnie owa kumulacja stanowi o szczególnym bogactwie i znaczeniu dorobku kulturowego”.

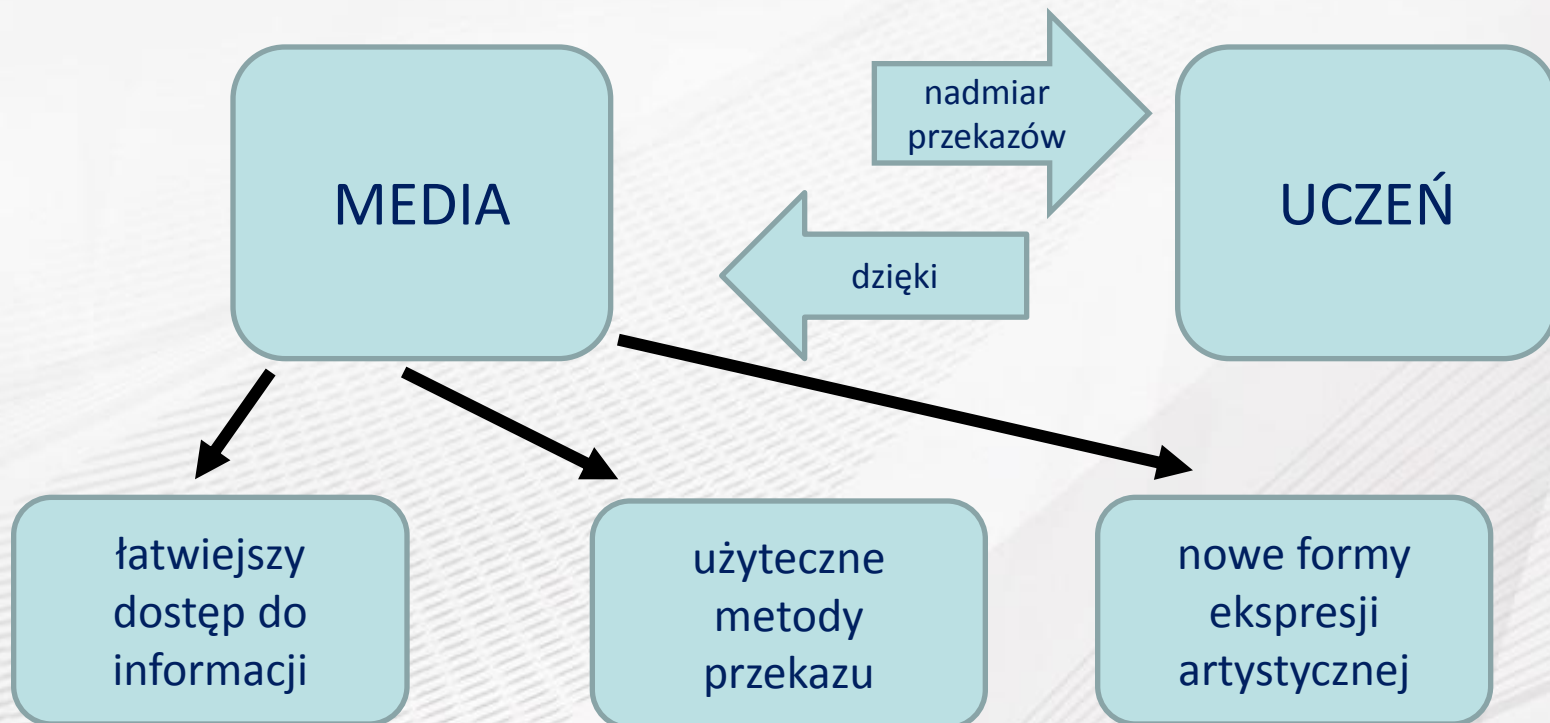
Źródło: T. Kostkiewiczowa, *Czy świat potrzebuje humanistów?*, [w:] *Polonistyka dziś – kształcenie dla jutra*, red. K. Biedrzycki, W. Bobiński, A. Janus-Sitarz, R. Przybylska, Kraków 2014, s. 25–26.

Kanon i współczesność

Kanon i współczesność

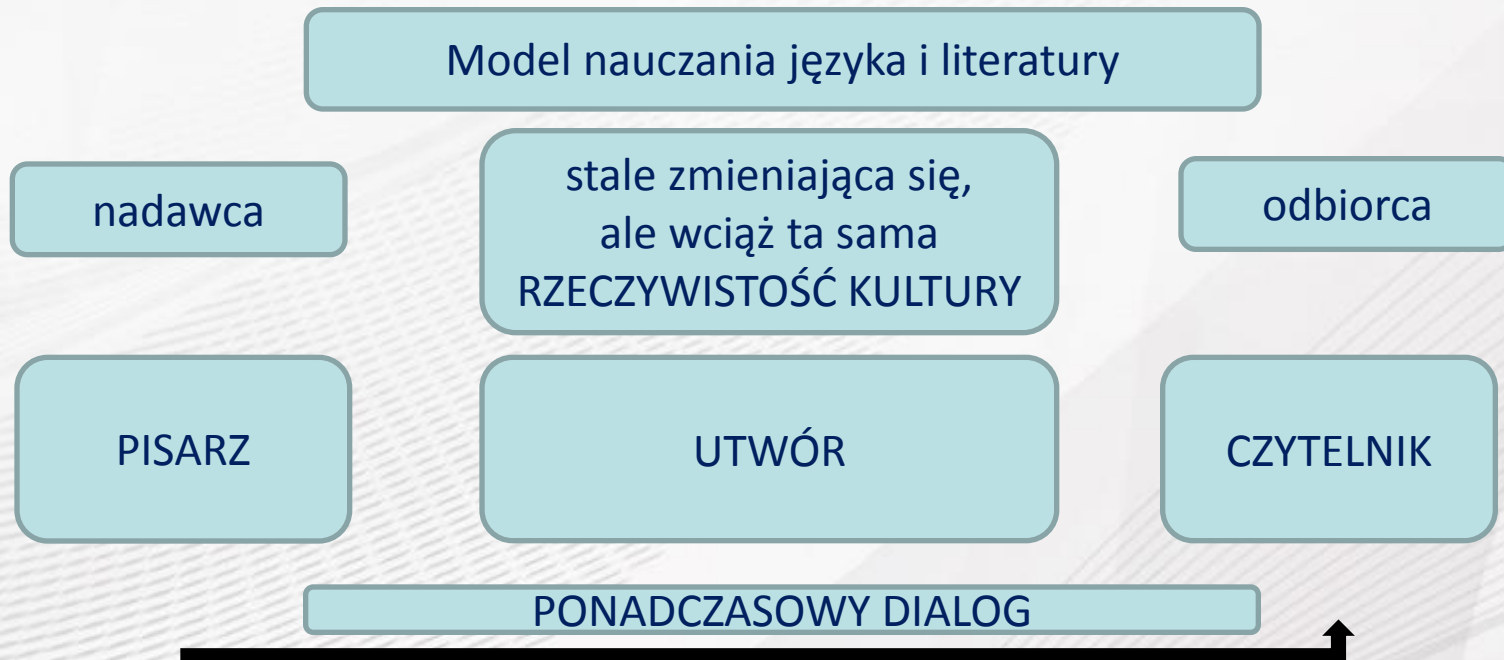
Współczesny uczeń styka się często z nadmiarem przekazów medialnych. Z drugiej strony, dzięki nowym mediom, dostęp do informacji jest łatwiejszy, pojawiają się też nowe, użyteczne metody przekazu oraz nieznanne wcześniej formy ekspresji artystycznej.

Kanon i współczesność

Zamknięcie oczu na współczesność byłoby takim samym błędem, jak radykalny prezentyzm postulujący w dydaktyce polonistycznej marginalizację klasyki literackiej i eliminację wiedzy historycznej.

Właściwy model nauczania języka i literatury, wystrzegając się obu skrajności, opiera się na ponadczasowym dialogu czytelników z pisarzami w stale zmieniającej się, ale zarazem wciąż tej samej rzeczywistości kultury.

Konstrukcja treści nauczania języka polskiego w szkole podstawowej

Konstrukcja podstawy programowej języka polskiego dla szkoły podstawowej wynika z założenia, że treści nauczania powinny obejmować fundamenty głównych, najlepiej utrwalonych i najmniej podatnych na dezaktualizację nauk o literaturze i języku.

Konstrukcja treści nauczania języka polskiego w szkole podstawowej

Struktura podstawy programowej języka polskiego dla II etapu edukacyjnego:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich
2. Odbiór tekstów kultury

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego
2. Zróżnicowanie języka
3. Komunikacja językowa i kultura języka
4. Ortografia i interpunkcja

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki
2. Mówienie i pisanie

IV. Samokształcenie

Konstrukcja treści nauczania języka polskiego w szkole podstawowej

W podstawie programowej języka polskiego dla szkoły podstawowej, której zadaniem jest wyrobienie elementarnych sprawności w zakresie:

- mówienia,
- czytania,
- pisania,
- rozumienia tekstów,

dominuje nastawienie pragmatyczne.

Konstrukcja treści nauczania języka polskiego w szkole podstawowej

Pragmatyczny wymiar podstawy programowej języka polskiego dla II etapu edukacyjnego wyraża się poprzez obecność w niej:

- podstawowych treści z zakresu gramatyki języka polskiego,
- elementów poetyki,
- elementów retoryki.

Konstrukcja treści nauczania języka polskiego w szkole podstawowej

Historia literatury w szkole podstawowej powinna być obecna w ograniczonym zakresie, nie tyle poprzez wykład, co w ramach komentarza do omawianych na lekcjach lektur obowiązkowych.

Nazwy i wybrane cechy epok i prądów powinny się przy tej okazji pojawiać, zwłaszcza w klasach VII i VIII, w ramach przygotowania do nauki w liceum i wyrabiania elementarnej orientacji historyczno-kulturowej tych uczniów, którzy wybiorą szkołę branżową.

Obszar I. Kształcenie literackie i kulturowe

Nowa podstawa programowa języka polskiego świadomie wyodrębnia w swojej strukturze

kształcenie literackie (I.1. Czytanie utworów literackich)
od **kształcenia kulturowego** (I.2. Odbiór tekstów kultury).

Wynika to z przekonania, że w społecznym doświadczeniu obcowania z kulturą nadmiernemu zatarciu ulega świadomość swoistego charakteru literatury pięknej i jej wartości jako podstawowego, autonomicznego podsystemu kultury posiadającego własny sposób istnienia, strukturę i terminologię.

Obszar I. Kształcenie literackie i kulturowe

Ważnym celem nauczania w nowej podstawie programowej języka polskiego jest ukazywanie sensu i wyrobienie umiejętności odróżniania utworów reprezentujących poziom **dzieła sztuki literackiej (nowatorskich, oryginalnych, uniwersalnych artystycznie i poznawczo) **od tekstów użytkowych** bądź utworów czysto **rozrywkowych**.**

Obszar I. Kształcenie literackie i kulturowe

Szkoła powinna uświadamiać uczniom swoistość dzieł sztuki literackiej i wymagania, jakie stawiają one odbiorcom – kształcić ich na odbiorców wyrobionych poprzez zachętę do spełniania tych wymagań i wskazywanie sposobów pokonywania trudności w lekturze.

Obszar I. Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń szkoły podstawowej powinien otrzymywać elementarne rozeznanie w systemie **rodzajów i gatunków literackich**.

Współcześnie nie pojmujemy już literatury pięknej jako sumy trzech rodzajów: epiki, liryki i dramatu. Ale bez znajomości tych kategorii uczeń nie zrozumie na późniejszych etapach edukacyjnych ani romantycznego synkretyzmu ani współczesności, w której ważną rolę odgrywają formy i rodzaje z pogranicza literatury pięknej i innych rodzajów piśmiennictwa.

Podstawowa wiedza z zakresu klasycznej poetyki jest też koniecznym warunkiem orientacji w stale ewoluującym świecie form literackich, teatralnych, filmowych i telewizyjnych. Dla tych rodzajów twórczości system gatunków literackich jest pierwotnym modelem i pojęciowym układem odniesienia.

Obszar I. Kształcenie literackie i kulturowe

Zadań edukacyjnych języka polskiego nie może w zadowalający sposób zrealizować edukacja literacko-kulturowa marginalizująca poznanie kanonu literackiego, względną autonomię literatury pięknej oraz wartościowanie estetyczne i etyczne.

Nowa podstawa programowa języka polskiego, przywracając należne miejsce kanonowi literackiemu, rekonstruuje aksjologiczny, historyczny i estetyczny układ odniesienia umożliwiając dobrze wykształconemu absolwentowi świadomy i samodzielny stosunek do aktualnej oferty rynku kulturalnego.

Obszar I. Kształcenie literackie i kulturowe

Kształcenie literackie, w świetle podstawy programowej języka polskiego, jest wprowadzeniem do kształcenia kulturowego.

Przez kształcenie kulturowe rozumie się:

- wprowadzenie do świadomego odbioru dzieł reprezentujących inne niż literackie dziedziny twórczości artystycznej,
- naukę świadomego i krytycznego odbioru tekstów informacyjnych i publicystycznych pojawiających się w prasie oraz w mediach audiowizualnych (w internecie).

Uczeń w starszych klasach szkoły podstawowej powinien rozróżniać wartości poznawcze, moralne i estetyczne tego typu przekazów oraz ich wzajemny układ i hierarchię w tekstach różnego rodzaju (informacyjnych, naukowych, publicystycznych itp.). Powinien też wiedzieć, że jego powinnością jest samodzielne pozyskiwanie wiedzy o świecie i życiu społecznym z różnych źródeł.

Obszar I. Kształcenie literackie i kulturowe

Dostarczaniu podstaw intelektualnych do odbioru dzieł literackich i artystycznych (w tym odpowiednich pojęć i terminów) powinna w największym możliwym stopniu towarzyszyć nauka wierszy na pamięć oraz ich recytacja, w której ćwiczenie właściwej artykulacji głosowej powinno się opierać na przemyślanej interpretacji recytowanych utworów, zgodnej z ich tematyką i stylem.

Uczenie literatury przez jej „wykonywanie” pozwala jednocześnie ćwiczyć kompetencje literackie i językowe.

Bardzo ważne, aby nauczyciel języka polskiego stwarzał uczniom o zainteresowaniach humanistycznych dodatkowe możliwości rozwijania zainteresowań i uzdolnień.

Obszar II. Kształcenie językowe

Język nie tylko **służy** nam praktycznie jako narzędzie komunikacji, nie tylko **staje się** w praktyce mówienia i pisania, lecz także **istnieje** obiektywnie jako najważniejszy składnik systemu kultury.

Uświadomienie sobie powyższego faktu i poznanie głównych elementów struktury języka jest niezbywalnym elementem wykształcenia ogólnego.

Poznawanie kategorii gramatycznych w wieku szkolnym rozwija umiejętność myślenia abstrakcyjnego, a nauka składni kształci umiejętność myślenia logicznego.

Znajomość gramatyki języka polskiego ma zastosowanie w nauczaniu i uczeniu się języków obcych.

Obszar II. Kształcenie językowe

Przekazanie podstawowych wiadomości z gramatyki języka polskiego jest prymarnym zadaniem nauczania języka polskiego w szkole podstawowej.

Dopiero na tej podstawie może pojawić się u ucznia zrozumienie wartości języka:

- bogactwa leksykalnego,
- zróżnicowania,
- twórczego charakteru działań językowych itp.

Refleksja nad językiem w nauczaniu szkolnym nie powinna prowadzić w stronę teorii, ma ona bowiem na tym etapie wymiar przede wszystkim wychowawczy.

Obszar II. Kształcenie językowe

W sztuce mówienia i pisania chodzi o pogodzenie wartości języka jako zespołu norm pozwalających przestrzegać poprawności i etykiety językowej oraz jego wartości polegającej na zdolności do rozwoju w toku kreatywnej praktyki użycia.

Kierowanie uwagi uczniów na rolę języka w komunikacji społecznej powinno w praktyce uczyć unikania nieporozumień w kontaktach międzyludzkich poprzez właściwe formułowanie intencji wypowiedzi przez nadawcę i postawę szacunku dla odbiorcy wypowiedzi.

Obszar II. Kształcenie językowe

Sprawności językowe wymagają ćwiczenia, na które w czasie lekcji języka polskiego nie może zabraknąć czasu.

Uczeń powinien kończyć szkołę podstawową:

- z umiejętnością płynnego czytania na głos (z odpowiednią artykulacją, dykcją, akcentowaniem i przestankowaniem),
- ze sprawnością czytania cichego umożliwiającą łatwe przyswajanie sobie lektur, w tym tekstów dłuższych i pozycji książkowych.

Szkoła podstawowa nie może lekceważyć praktycznej nauki ortografii oraz interpunkcji. Należałoby także wrócić w młodszych klasach do ćwiczenia kaligrafii.

Konieczne jest dowartościowanie dobrej praktyki systematycznego prowadzenia zeszytów przez uczniów, okresowe kontrolowanie zeszytów przez nauczycieli i częste zadawanie różnego rodzaju prac pisemnych.

Obszar III. Tworzenie wypowiedzi

W tworzeniu wypowiedzi własnych w mowie i w piśmie nowa podstawa programowa języka polskiego odwołuje się wprost do klasycznej retoryki.

Nie chodzi tu jednak o barokową sztukę pięknego mówienia i pisania, tylko o klasyczną i zracjonalizowaną sztukę komunikatywnego mówienia i pisania, tak aby „odpowiednie dać rzeczy słowo”.

Ucząc, jak dobrze pisać i mówić, nie możemy zapominać o tym, że każda sensowna wypowiedź jest wypowiedzią o czymś, powinna więc mieć swój rzeczowo określony temat.

W praktyce szkolnej należy, w miarę możliwości, stosować wynikającą z tradycji retorycznej normę, zgodnie z którą uczeń zanim zacznie mówić (czy pisać), powinien zastanowić się, co konkretnie ma do powiedzenia.

Obszar III. Tworzenie wypowiedzi

W sztuce dyskusowania należy odrzucić erystykę, przyjmując w zamian zasadę wspólnego dążenia uczestników dialogu do prawdy.

Polega ono na

używaniu w dyskusji argumentów merytorycznych i przykładów (co jest zalecane),

a nie na

wyrażaniu i pobudzaniu emocji oraz zwalczaniu adwersarza przy pomocy argumentów *ad hominem* i *ad personam* (przed czym należy przestrzegać).

Obszar III. Tworzenie wypowiedzi

W tworzeniu wypowiedzi własnych, zwłaszcza pisemnych, należy uczyć praktycznego wykorzystywania kolejności działań określanych przez trzy pierwsze działy retoryki (*inventio* – *dispositio* – *elocutio*).

W praktyce oznacza to kolejne czynności polegające na:

- gromadzeniu materiału,
- tworzeniu konspektu,
- pisaniu bądź wygłaszaniu tekstu zgodnie z wcześniej przygotowanym planem.

Obszar III. Tworzenie wypowiedzi

W odniesieniu do prac pisemnych nowa podstawa programowa języka polskiego kładzie nacisk na naukę poprawnej konstrukcji akapitów (jako spójnych wewnętrznie składników wywodu) i podziału tekstu na akapity odzwierciedlającego logiczny tok myślenia autora.

Nowa podstawa programowa języka polskiego przypomina, że sztuka dobrego mówienia (*ars bene dicendi*) opiera się na sztuce dobrego (poprawnego) myślenia (*ars bene cogitandi*).

Obszar III. Tworzenie wypowiedzi

Tworzenie wypowiedzi jest w ramach nowej podstawy programowej języka polskiego **funkcjonalnie powiązane z kształceniem literackim i kulturowym.**

Uczeń powinien wykazać się umiejętnością wykorzystania wiedzy literacko-kulturowej w budowaniu dłuższych wypowiedzi, w tym wypowiedzi z zakresu treści nauczania wskazanych w nowej podstawie programowej języka polskiego.

Obszar IV. Samokształcenie

Według nowej podstawy programowej języka polskiego zadaniem wychowawczym szkoły jest propagowanie stylu życia opartego na stałej, samodzielnej aktywności umysłowej.

Do głównych rodzajów tej aktywności należą:

- poznawanie kultury,
- obserwacja i rozumienie współczesnego życia społecznego,
- realistyczna refleksja nad sobą i własną rolą w środowisku rodzinnym, szkolnym i społecznym.

Obszar IV. Samokształcenie

Samodzielnej aktywności umysłowej ucznia służy:

- wyrabianie nawyku czytania wartościowych poznawczo i artystycznie książek,
- przemyślane korzystanie z programów radiowo-telewizyjnych oraz zasobów edukacyjnych internetu.

Rolą szkoły i nauczyciela polonisty jest ukazywanie uczniom właściwych wzorów takich zachowań, w tym także poprzez związane z celami nowej podstawy zajęcia pozalekcyjne:

- zwiedzanie zabytków w bliskiej okolicy szkoły,
- wycieczki do muzeów, na spektakle teatralne i seanse kinowe.

Obszar IV. Samokształcenie

W obcowaniu z twórczością kształtuje się szacunek dla cudzej własności intelektualnej.

Ma on aspekt:

- moralno-wychowawczy (zakazuje ściągania),
- kształcący: motywuje do samodzielnej pracy i rozwijania własnych pomysłów twórczych.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Nieco szerszy niż dotąd zestaw lektur obowiązkowych w perspektywicznym zamyśle dostarczać ma młodym Polakom większej ilości wspólnych dla wszystkich treści kulturowych, symboli i skojarzeń.

Wyraża się w tym przekonanie, że więzi społeczne i narodowe w młodym pokoleniu powinny zostać oparte na szerszej podstawie kulturowej.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Lektury obowiązkowe w kl. IV–VI szkoły podstawowej:

- Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*;
- Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks);
- René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań);
- Rafał Kosik, *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi*;
- Ignacy Krasicki, wybrane bajki;
- Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*;
- Adam Mickiewicz, *Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz* (fragmenty, w tym: opisy, zwyczaje i obyczaje, polowanie i koncert Wojskiego);
- Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*;
- Bolesław Prus, *Katarynka*;
- Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*;
- John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*;
- Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*;
- Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*;
- Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie, o Orfeuszu i Eurydyce;
- *Biblia*: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropnych, o miłosiernym Samarytaninie;
- Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, o Piaście, o Kraku i Wandzie;
- Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault, *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina, *Bajka o rybaku i rybce*;
- Wybrane wiersze Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego oraz pieśni i piosenki patriotyczne.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Lektury uzupełniające w kl. IV–VI szkoły podstawowej (obowiązkowo dwie w każdym roku szkolnym), na przykład:

- Adam Bahdaj, *Kapelusz za 100 tysięcy*;
- Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród* lub inna powieść;
- Lewis Carroll, *Alicja w Krainie Czarów*;
- Aleksander Dumas, *Trzej muszkietierowie*;
- Olaf Fritsche, *Skarb Troi*;
- Joseph Rudyard Kipling, *Księga dżungli*;
- Janusz Korczak, *Król Maciuś Pierwszy*;
- Marcin Koziół, *Skrzynia Władcy Piorunów*;
- Selma Lagerlöf, *Cudowna podróż*;
- Stanisław Lem, *Cyberiada* (fragmenty);
- Kornel Makuszyński, wybrana powieść;
- Andrzej Maleszka, *Magiczne drzewo*;
- Karol May, *Winnetou*;
- Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*;
- Małgorzata Musierowicz, wybrana powieść;
- Ewa Nowak, *Pajęczek na rowerze*;
- Edmund Niziurski, *Sposób na Alcybiadesa*;
- Sat-Okh, *Biały Mustang*;
- Henryk Sienkiewicz, *Janko Muzykant*;
- Alfred Szklarski, wybrana powieść;
- Mark Twain, *Przygody Tomka Sawyer*;
- Wybrane pozycje z serii *Nazywam się...* (np. *Mikołaj Kopernik*, *Fryderyk Chopin*, *Maria Curie-Skłodowska*, *Jan Paweł II* i in.)

lub inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela.

podstawa
programowa 2017

Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Lektury obowiązkowe w kl. VII i VIII szkoły podstawowej:

- Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
- Aleksander Fredro, *Zemsta*;
- Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym treny I, V, VII i VIII;
- Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*;
- Ignacy Krasicki, *Żona modna*;
- Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona*, *Śmierć Pułkownika*, *Świtezianka*, *Dziady* część II, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*, *Pan Tadeusz* (całość);
- Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Księżę*;
- Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*, *Latarnik*;
- Juliusz Słowacki, *Balladyna*;
- Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*;
- Sławomir Mrożek, *Artysta*;
- Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze* (fragmenty), *Tędy i owędy* (wybrany reportaż);
- Wybrane wiersze poetów wskazanych w klasach IV–VI, a ponadto Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Stanisława Barańczaka, Cypriana Norwida, Bolesława Leśmiana, Mariana Hemara, Jarosława Marka Rymkiewicza, Wisławy Szymborskiej, Kazimierza Wierzyńskiego, Jana Lechonia, Jerzego Lieberta oraz fraszki Jana Sztudyngera i aforyzmy Stanisława Jerzego Leca.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Lektury uzupełniające w kl. VII i VIII szkoły podstawowej (obowiązkowo dwie w każdym roku szkolnym), na przykład:

- Miron Białoszewski, *Pamiętnik z powstania warszawskiego* (fragmenty);
 - Agatha Christie, wybrana powieść kryminalna;
 - Arkady Fiedler, *Dywizjon 303*;
 - Ernest Hemingway, *Stary człowiek i morze*;
 - Barbara Kosmowska, *Pozłacana rybka*;
 - Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei* (fragmenty);
 - Nancy H. Kleinbaum, *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*;
 - Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*;
 - Eric-Emmanuel Schmitt, *Oskar i pani Róża*;
 - Melchior Wańkowicz, *Monte Cassino* (fragmenty);
 - Karolina Lanckorońska, *Wspomnienia wojenne 22 IX 1939–5 IV 1945* (fragmenty)
- lub inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela, w tym wiersze poetów współczesnych i reportaże.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Wśród lektur obowiązkowych dominują utwory dobrze znane i zadomowione w użytku szkolnym, w tym dzieła z klasyki polskiej i obcej.

Wyborem tym kierowała tradycja szkolna i powszechne przekonanie o niekwestionowanej wartości wskazanych dzieł.

O tego rodzaju konsensus znacznie trudniej jest w odniesieniu do literatury najnowszej, dlatego w podstawie programowej znalazło się mniej najnowszych pozycji literackich.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Nauczyciel języka polskiego w szkole podstawowej decyduje, które utwory literackie i teksty kultury (zwłaszcza współczesne) omawiać z uczniami poza kanonem obowiązkowym.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Nowa podstawa programowa języka polskiego, ustanawiając obowiązek omawiania lektur z historycznoliterackiego kanonu, w sposób zamierzony stawia nauczycieli przed **zadaniem nowej interpretacji starych tekstów**.

Od nauczycieli wymaga się tutaj zastosowania metody, która w hermeneutyce nosi nazwę „fuzji horyzontów”.

W punkcie wyjścia polega to **na odnajdywaniu płaszczyzny, na której doświadczenia własne uczniów mogą się łączyć z doświadczeniami bohaterów literackich lub problematyką czytanych lektur** (z innych epok).

Rezultatem tak rozpoczętej interpretacji ma być poszerzenie dotychczasowych horyzontów ucznia o wiedzę, wartości i przeżycia, otwierające się przed nim w świecie utworu, w który wchodzi dzięki przezwyciężeniu początkowych trudności i dzięki procesowi rozumienia.

Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Ważny cel zastosowania metody „fuzji horyzontów” w interpretacji utworów literackich należących do kanonu leży w zakresie korelacji międzyprzedmiotowej (zwłaszcza języka polskiego z historią, historią sztuki, filozofią).

Utwory z historycznoliterackiego kanonu mają rozbudzać wyobraźnię historyczną uczniów i pogłębiać zdobywaną na lekcjach historii świadomość, że świat nie zawsze wyglądał tak samo jak dziś, co – pozwalając patrzeć na teraźniejszość w kontekście porównawczym – sprzyja nauce krytycznego myślenia.

Dziękuję za uwagę!

 **podstawa
programowa 2017**

